

Šolska letina.

V Radolici na Gorenškem je bilo letos v treh razredih farne šole 134 učencev in učenk. Pri spraševanju se je posebno odlikovalo djansko razkladanje »Drugoga berila« in skušnjaški spisi učencev in učenk. — V Begunjah je bilo 122 učencev in učenk, ki so bili posebno izurjeni v spisovanju in številkani. — V Mošnjah je štela šola 102 šolske mladine, med katero je bilo nekaj prav izvrstnih glav, ki so prav dobro odgovarjale. — V Kropi je bilo vpisanih 117 učencev in učenk, iz med katerih pa jih je med letom precej izostalo. Pri spraševanju so učenci in učence pri obdelovanju »Abecednika« in »Pervega berila« prav lepo glasno in določno odgovarjali. — V kamnogoriški šoli je bilo vpisanih 177 učencev in učenk, kateri so bili tudi naj več vsi pri spraševanju. Vprašanja in odgovori iz vseh nauk so bili izvrstni, posebno pa se je videlo, da se je v tej šoli posebno gojilo petje, kajti učence in učenci so vse naj lepše domače cerkvene in druge pesmi tako lepo, vbrano in ganljivo prepevali, da bi jih bil človek kar poslušal. — V Zaspèh je bilo vpisanih 70 učencev in učenk, pa tudi ni bilo vseh v šoli, pa se je bi tudi ne bili imeli prostora, ker šolska sobica je silo tesna. Tudi zaspiska šolska mladina je pri skušnji pokazala, da se je učitelj dovolj trudil v šoli in jo zraven drugih nauk tudi posebno še uril v petji. — V Zabreznici je bilo 117 učencev in učenk, v Lescah pa 71. V vseh teh šolah se je učila tudi sadjereja.

»Letno sporočilo očitne glavne šole ipavske ima na čelu: Kakošne naj bi bile ljudske šole za naprej. Pisatelj tega, vis. čast. gospod dekan Juri Grabrijan, pravijo med drugim, da novi čas potrebuje primernih šol, branje in pisanje sta le pripomočka do mize, nista še omika sama na sebi. Šole naj bi učile reči za življenje potrebne in poslednjič tirjajo g. pisatelj v to sposobnih učiteljev in za pripravnike pa pripravnih in dobro vstrojenih učilnic. Učencev in učenk je bilo v štirih razredih vsakdanje šole 306 in v nedeljski 109 tedaj vseh skupaj 415. Učili so 3 svetni učitelji in gospod katehet. Imena odličnih učencev in učenk so vversteni po abecednem redu. — »Letno izviestje glavne plovanske učione učenicah i privriemene djevojkah v Kastvu« pové nam, da je bilo v vsakdanji šoli v štirih razredih 247 dečkov in v treh razredih 60 deklic. V nedeljski šoli je bilo učencev v treh razredih 67, tedaj vseh skupaj 374 učencev in učenk. Učila sta dva duhovna in dva svetovna učitelja, poleg drugih reči hervatski jezik po 23, nemški po 9 in talijanski po 4 ure na teden.

Dopisi in novice.

Od Kupe na Hervaškem. Pred nekaj časom sem potoval preko Kupe na Vinski vrh (po nemški ga imenujejo »Schweinsberg«, menda po tuji nevednosti namesto »Weinberg«). Ko pridem že blizo sela in se oziram na desno in levo, vidim prejšnji kamnitni breg sedaj ves spreminjen in zasajen s sto in sto lepimi sadnimi drevesci različnih plemen,

ki so v naj lepšem redu razversteni. Pa ne le ta pusti kraj, temuč tudi selo, katero je pred tremi leti skoraj vse pogorelo, je zdaj olepšano z mladimi drevesci. Verhovčanje se smeje srečne šteti, ker imajo tako marljivega učitelja, ki tako lepo skerbí za sadjerejo. Ta veli učitelj, g. Fr. Muhič, je imel neizrečeno veliko dela in truda, preden je ta pusti kraj obdelal in tako lepo zasadil. Rečem le, ko bi učitelji na Kranjskem le deseti del o sadjereji toliko storili, kakor je storil ta učitelj, bi bila Kranjska kmalu čez in čez lep sadni vert. Hvala, komur hvala!

J. K.

Iz Ternovega na Notranjskem. Čas, v katerem živimo, je hru-pen. Vse se giblje, edini, zboruje. Priserčno pozdravljam tedaj pri-hodnji prvi občni zbor vseh učiteljev na Kranjskem! Iz naše dekanije pridemo berž ko ne vsi učitelji na kvaterni torek v Ljubljano. Upati je, da se tudi iz drugih krajev snide prav dosti učiteljev, kajti vem, da si vsak učitelj želi boljše prihodnosti, in le na ta način moremo si učitelji svoje revno stanje stalno zboljšati, ako skupno izrečemo, kje nas čevetj žuli. Sicer pa revež ostane, kdor se ne gane.

Ivan Zarnik.

Od blejskega jezera. Naznanilo v zadnjem „Tovarsu“, da bomo imeli učitelji ljudskih šol na Kranjskem 15. t. m. prvi občni zbor v Ljubljani, nas je zelo razveselil, kajti iz dolgo živče želje rodila se je resnica. Ljubi tovarši, učitelji, vdeležujmo se tega zbora, kakor nas naš list „Tovars“ kliče, prav obilno iz vseh krajev naše mile domovine, in pokažimo, da se tudi na Kranjskem učitelji ganejo in živo hrepené šolo in vse svoje žalostne okoliščine v pravem duhu zboljšati; storiti pa moremo le ta-krat kaj, če se živo združimo in eden za vse in vsi za enega stojimo. Poka-žimo, da tudi mi razumemo lep pregovor našega presvetlega cesarja „Viri-bus unitis!“ Naše geslo naj bo 1) da napredujemo v pravi omiki in v keršansko ravnem in národnem izrejevanji naše mla-dine, in 2) da zadobimo tisto stopnjo v deržavi, ktera se našem stanu spodobi. Zdravo bratje, da se vidimo v zboru!

— h —

Iz Ljubljane. Rojstni dan Njih Veličanstva, našega presvetlega cesarja Franca Jožefa, se je obhajal v Ljubljani in tudi po deželi prav slovesno. Po več krajih so bile ravno ta dan tudi šolska spraševanja, ki so se sklepala z navdušeno cesarsko pesmijo.

— C. k. deželna vlada v Ljubljani bode za prihodnje leto oddala 5 Flödnigovih vstanov za slepe, ki se pošljejo v izrejlilnico v Linc. Tako vstanovo morejo dobiti otroci kranjskih revnih staršev, fantiči ali deklice od 8. do 12. leta, ki so sicer zdravi in brihtni; prošnje za te vstanove s kerstnim in ubožnim listom in s spričalom zdravniškim, da so otroku bile koze cepljene in je zdrav, naj starši ali varhi takih otrok na deželi po svoji c. k. okrajni gosposki, lju-bljanski pa po mestnem magistratu pošljejo c. k. deželni vladi v Ljubljano do 15. t. m.

— „Tovars“ je v zadnjem listu povedal, da se bo na Dunaji odperla kmetijska ali gospodarska šola za učitelje, in da se bo začela 15. avgusta. Ta dan se je zbralo nad 200 učiteljev iz vseh deželá

v veliki dvorani kmetijske družbe. Zbrane učitelje nagovori opat Helderstoffer in povdarja v svojem govoru, da dober kristijan mora biti tudi koristen ud v državi, ker z molitevjo se združuje tudi delo.

Potem govori tudi gospod minister grof Potocki ter pravi učiteljem, da so prišli izobraževati se v kmetijstvu, ki se vpira na naravoslovje. Da bi se v tem kratkem času izučili v naravoslovce in kmetovalce, ne more se sicer reči, le pot se vam bode pokazala in odperla, kako pridete do omenjenega cilja. Podučevali vas bodo možje, katerih imena znanstveno slovê. Dalje pripoveduje gospod minister, kako da je g. dr. Hamm ministerijalni svetovalec načert za to šolo izdelal, in da je slavno ministerstvo to početje živo podpiralo, za kar naj se učitelji zahvaljujejo g. ministru pravdosodja, ki zastopuje naučnega ministra. — To je prva poskušnja; nad vami je tedaj, kako se bo ponesla in posrečila. Od tod bote šli kakor apostoli in oznanovalci učenosti med ljudstvo, da se na verni podlagi povzdigne ne le materijalno blagostanje, temuê tudi vernost in pravost, sploh z eno besedo: vesoljna izobraženost. To bodi vaš in naš namen; doseči ga, bodemo si goreêe, stanovitno, vestno in z vernim domoljubjem prizadevali, v tem nas bo branila roka našega svitlega vladarja, ki je vnet za vse dobro in blago. Vskliknimo mu sedaj „slava“! Ko zbor zakliêe „slava“, spregovori minister pravdosodja dr. Herbst namesto naučnega gospoda ministra, ter v misel jemlje prihodnje preuredbe v šolskem zakonostavstvu. Naučno ministerstvo se zlaga z ministerstvom kmetijstva zastran podučevanja o kmetijstvu v daljenih šolah, in pri novi postavi se bode tudi na to gledalo. Gospod baron Doblhoff pravi v imenu spodnjo - avstrijske gospodarske družbe, da je s takšno šolo, kakor se danes začenja, popolnoma zadovoljen. Dvorni tajnik, gospod dr. Lorenc je omenil opravičnega reda in je predstavljal pričujoêe gospode profesorje. Gospod profesor Fuchs iz politehnike zagotavlja v svojem in svojih tovaršev imenu učiteljem svojo pripravljenost in podporo. V imenu učiteljev sta se zahvalila g. ravnatelj Janeschitz iz Maribora in nek učitelj — Eder — iz Tiroljskega. Ko minister grof Potocki odhaja, kliêejo njemu in ministerstvu: „slava!“

— V Danici preteê. m. dnê 21. govore vis. êast. gospod dr. J. K. Pogaèar o novi šolski postavi, ter med drugim doloêujejo poglavitni razloèek nove šolske postave od prejšnje. „Ze od êasa Marije Terezije je država o šolstvu postave dajala. Cerkveni višji šolski nadzornik (Diözesan-Schulnoberaufseher) in okrajni šolski nadzorniki (Schuldistriktsaufseher) so bili prav za prav od vlade postavljeni ter so tako rekoê le izvrševali njene ukaze, ravno tako je tudi farni predstojnik nad tem êuval, da je učitelj uèil po zapovedani metodi. Postava od 25. maja tedaj samo spreminja nadzorne urade, katerih skerbi je šola izroèena. Namesto c. k. deželne vlade, konzistorije in višjega šolskega nadzornika nastopi vprihodnje deželno šolsko svetovalstvo, in na mesto politične okrajne gosposke in dekanijskega nadzornika okrajno šolsko svetovalstvo, namesto farnega predstojneka in krajnega šolskega oglada pa krajno ali srenjsko šolsko svetovalstvo“.

G. stolni dekan dalje pišejo, da bodo po novi postavi duhovni vsaj kakor zastopniki sv. cerkve in kakor izvedenci v šolskih rečeh v deželnem, okrajnem in krajnem svetovalstvu svoj sedež imeli.

Čudno vendar, ko bi se to ne zgodilo! Kdor našo deželo, posebno gorensko stran, pozna, dobro vé, kako težko je bilo ljudsko šolo osnovati, koliko težje pa ljudstvu zaupanja do nje pridobiti. In pri vseh takih napravah se je vlada obračala do duhovnov, in sedaj ko je šola po večjem dodelana, ne bo dalje imel duhoven pravice do šole?! Pa še nekaj. Ako duhoven odtegne šoli svoje roke, hirala bi in pešala in poslednjič popolnoma ugasnila svetovna šola po nekterih krajih. Kmet bo raji kazen plačeval, nego pošiljal svojega otroka v zgolj svetovno ljudsko šolo. Ker pa vemo, da vlada noče razpada ljudskih šol, torej se tudi nadjamo, da se v šolskem nadzorništvu le toliko spremeni, da cerkev pride po drugi poti do šolskega nadzorništva, in ker je bil posihmal farni predstojnik po svoji duhovski časti tako rekoč rojen voditelj farne šole, „mera tega vpliva v prihodnje ne bode toliko zastavljena na častljivost duhovskega stanu, kolikor na osebno veljavo duhovnega pastirja“.

Tedaj, kdor bo več storil za šolo, več bo imel vpljiva pri nji „et vigilantibus jura“. Prav podučljivo in gniljivo potem v. č. gospod duhovnom na serce govoré.

Česa se bomo pa mi svetovni učitelji v takih okoliščinah poprijeli? — Menda tudi tega, kdor bo več storil za šolo, tega se bomo tudi vprihodnje deržali, ki bo v šoli nam glava, podpora in vsem dobri prijatelj; in ako smo sedaj spoštovali svojega šolskega prednika, ker je postava nas v to vezala, spoštujmo ga sedaj iz prepričanja in zavednosti, ker sicer bi bili podobni cerkvenim mišim, ki se tudi cerkve deržé, ker se tam skrivajo. Spominjajmo se, da smo pred vsem katoličanje in sedaj, ko so odločni časi, stopimo na cerkveno stran, opustivši vse prepire, ki vtegnejo prihajati med nami in duhovnom zavoljo kakošne malenkosti ali iz človeške slabosti; ko bo svet videl edinost, odpadlo mu bo iz rok njegovo naj veljavnejše orožje: učitelji so se naveličali cerkvenega jarma, hočejo samosvoji biti i. t. d. — Ako se nam v resnici (??) večja svoboda ponuja in se nam obetajo boljši časi (?), bodimo teliko bolj previdni in pazljivi, ne popušajmo starih prijateljev, ki nam sedaj tako prijazno roko ponujajo, nikar prehitro ne verjemimo ljudem, ki nas niso nikdar prej poznali ali poznati hoteli, kakor ravno sedaj, ko nas tako rekoč potrebujejo v dosego svojih namenov, sicer pridemo iz dežja pod kap, in komur ni svetovati, ni mogoče mu pomagati.

M. Močnik.

 Povabilo k učiteljskemu zboru t. m. živo ponavljamo s pristavkom, da bomo natančneje določila še s posebnim listkom naznanjali.

Osnovni odbor.

Odgovorni vrednik:
Andrej Praprotnik.

Tiskar in založnik:
Jož. Rudolf Millio.